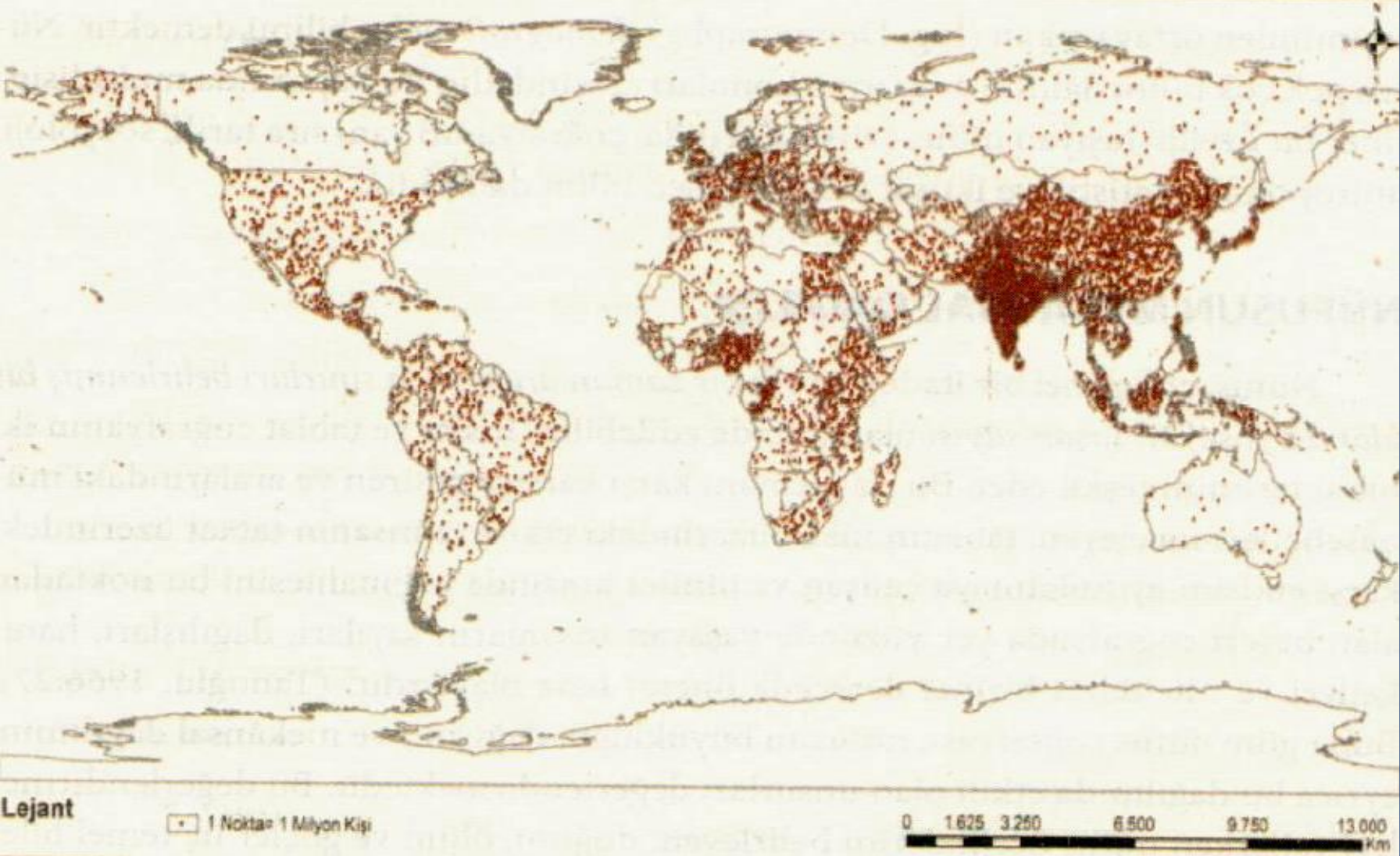

NÜFUS COĞRAFYASI

GENEL BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA

Nüfus Dağılışı DÜNYA

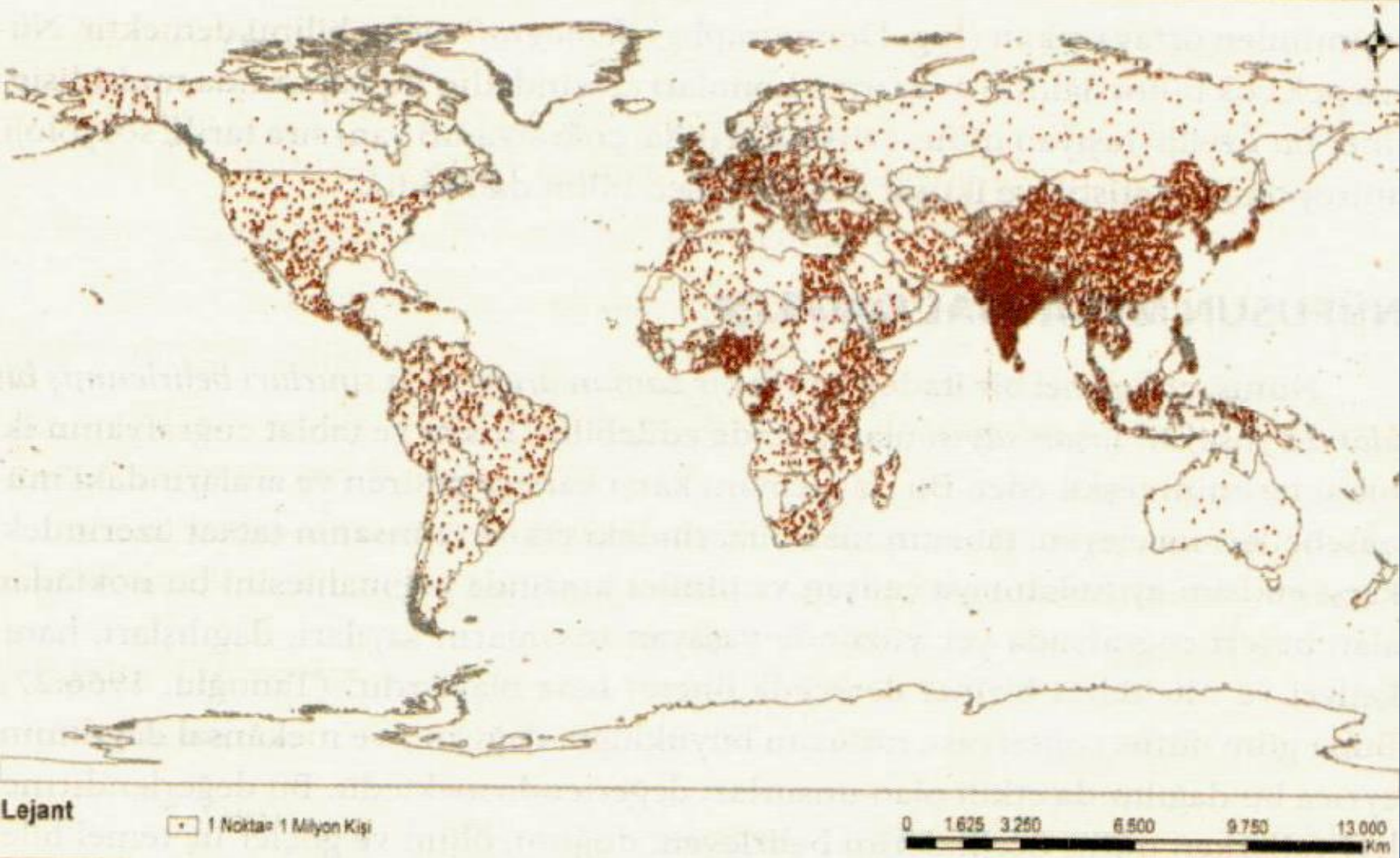
Harita: M. DOĞAN-Ö. SERTKAYA-DOĞAN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA 2019

Dünya nüfusu; yeryüzünde dengeli bir şekilde dağılmamış, yüzde 90'ı, dünya karalarının yüzde 20'den daha az bir kısmında toplanmıştır. Yüzde 20'lik oran içinde insanlar belirli alanlarda yoğun olarak yerleşmişlerdir. Bu alanlar; (1) **Doğu Çin, Güney ve Kuzey Kore ve Japonya'nın** birlikte oluşturduğu alan, (2) **Hindistan, Pakistan ve Bangladeş'in** birlikte toplandığı alan ve (3) Atlas Okyanusu'ndan Urallara kadar **Avrupa'dır**. Dünya nüfusunun (7,684,292,383/2020) yarısından fazlasının yaşadığı bu **birinci derecedeki nüfus toplanma alanları** yanında, 650 milyon nüfusuyla **Güneydoğu Asya** ve **ABD** ile **Kanada'nın doğusu** da 370 milyon nüfus ile **ikinci derecedeki nüfus toplanma alanlarını** oluşturmaktadır.

Nüfus Dağılışı DÜNYA

Harita: M. DOĞAN-Ö. SERTKAYA-DOĞAN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA 2019

Dünya karalarının yarısından fazlası, kilometrekarede 1'den az nüfus yoğunluğuna sahiptir. Dünyadaki ortalama nüfus yoğunluğu 52 olmakla birlikte yeryüzünün büyük bir oranı yerleşilmemiş durumdadır. **Asya'nın orta ve kuzey kesimleri, Kuzey Amerika'nın kuzey ve batı iç kesimleri ile Güney Amerika, Afrika ve Avustralya'nın orta kesimlerindeki** geniş alanlar yerleşilmemiş durumdadır. Geniş ve boş alanlara sahip ülkelerin nüfusları da azdır. Alaska ve Hawaii dışında ABD büyüklüğünde yüzölçümü olan Avustralya'nın 25 milyon nüfusu, ABD nüfusunun onda birinden dahi daha azdır. Üç Afrika ülkesi **Çad, Nijer ve Mali**, alan bakımından **Güney Kore'nin** 39 misli büyüklükte iken, hepsinin toplam nüfusu, Güney Kore nüfusunun (51,835,110/2020) ancak yarısına yaklaşmaktadır.

Tek çocuk politikası ÇİN

Fotoğraf : Fritz HOFFMANN NG

Kilometrekarede 369 kişinin yaşadığı Çin Halk Cumhuriyeti'nin nüfusu yaklaşık **1.4 milyarı** aşmıştır. Çin'in tek çocuk politikası, sayıları **90 milyonu** bulan tek çocuktan oluşan bir nesil yaratmıştır. Her 100 kıza karşılık 119 erkek çocuk doğmaktadır. **2020 itibarı ile genç bekar erkeklerin sayısı 30 milyona** ulaşmıştır.

Tek çocuk politikası ÇİN

Fotoğraf : Fritz HOFFMANN NG

Şehirde tek çocuk, daha esnek bir tavırla karşılanırken, geleneklere bağlı, uzun zamandır geniş aile halinde yaşamış, ve güvenliği, soyun sürdürülmesini, işgücünü temsil eden erkek çocuklara alışılmış **kırsal alanlarda** hem tek çocuk siyaseti benimsenmemiştir; hem de bu tek çocuğun kız olması hiç kabul edilmemiştir. Böylece söz konusu siyaset, yüzbinlerce kız bebeğin doğmadan yok edilmesi veya doğduktan sonra, çeşitli yollardan öldürülmesine yol açmıştır.

Teknolojik bakıcılar JAPONYA

Fotoğraf: Randy OLSON NG

Kyoto yakınlarındaki Keihanna Bilim Kenti'nde araştırmacıların yürüttüğü bir test için, konuşan bir robot, 69 yaşındaki **Nabeshima AKIKO'nun** alışveriş yapmasına yardım ederken görülmektedir. Japonya'da **29 milyonu** bulan ve nüfusun **yüzde 23'ünü** oluşturan yaşlılar, gençlerden daha kalabalıktır. Bu durum, ilerleyen yıllarda yaşlılara kimin veya neyin destek olacağına dair endişe yaratmaktadır. Japonya'nın (125 milyon) nüfus sorununu çözmek için fazla alternatifi yoktur. **İleri teknolojiler**, işgücünün verimini de artırarak, işgücüne talebi azaltmaktadır. 21. yüzyıl başlarında kadınlar **uzmanlaşmış işgücünde** daha fazla yaygınlaşmıştır.

Kalabalığın nabzı KOLKATA

Fotoğraf: Randy OLSON NG

Buharı tüten sokaklardaki seyyar satıcılar, yayalar ve sembolik Ambassador taksileriyle Kolkata'da (Kalküta) **16 milyon** civarında insan yaşamaktadır. Birçok insan da her gün küçük kasabalardan bu şehre akın etmektedir. **1975 yılında** dünyada nüfusu 10 milyondan fazla olan yalnızca üç şehir varken, bugün 21 megakent bulunmaktadır. Çoğu da, dünyanın artan nüfusunu kendisine çeken **şehirsel alanların bulunduğu gelişmekte olan ülkelere**dir. BM, Hindistan nüfusunun **2050'de 1.6 milyarı** aşmış olacağını tahmin etmektedir.

Moskova Doğum Merkezi RUSYA

Fotoğraf: Randy OLSON NG

Moskova'daki doğum merkezinde hemşire, yeni doğmuş bir bebeği dışarıda beklemekte olan heyecanlı aile üyelerine gösterirken görülmektedir. Bu doğumlar devleti de heyecanlandırmaktadır. Rusya'nın nüfusu düşmeye devam etmektedir. Günümüz nüfusu, 1990'larda ulaştığı 148 milyonluk tepe noktasından, **142 milyona** inmiş durumdadır. Hükümet, ikinci bir çocuk doğuran kadınlara **11 500 dolar** ödeme vaadinde bulunmaktadır.

Yeni Amerikalılar ORLANDO

Fotoğraf: Randy OLSON NG

1 Eylül 2010 tarihinde kundaklanan yeni doğmuş bebekler, ABD'nin en hareketli ikinci doğumhanesinin bulunduğu **Winnie Palmer Hastanesi'nde** bir fotoğraf için poz verirken görünmektedir. Sanayileşmiş ülkelerde görmeye alışık olmadığımız şekilde, ABD'de **doğurganlık düzeyi** görece yüksektir (Binde 14); bunun nedeni kısmen ergen gebelikleri ve düzenli göçmen akışıdır. **2050'de** ABD nüfusunun 400 milyonu aşması beklenmektedir.

Kalabalık aile NAIROBI

Fotoğraf: Dominic NAHR NG

Nairobi'deki bir varoшта günde üç dolar kazanan anneleri 10 çocuk için yulaf lapası yaparken görülmektedir. 41 yaşındaki anne, ilk çocuğunu 15 yaşındayken dünyaya getirdiğini belirtmiştir. **Doğurganlık düzeyi** Sahra altı Afrika'da hala yüksektir; **Kenya'da (53 milyon)** bu oran **1960-2000** arasında kadın başına 8'den 5'e düştüyse de, o günden beri sadece 4'e gerilemiştir. Dünya ortalaması 2'dir.

Sardinya adası İTALYA

Fotoğraf: Randy OLSON NG

Sardinya adasının Orosei kasabasında yaşlı bir kadın evinin yanından geçen Hayırlı Cuma alayını penceresinden izlerken görülmektedir. Nüfusun yaşlanmakta olduğu **İtalya'da (60 milyon)**, Sardinya özellikle yaşlı bir nüfusa sahiptir ve dünyada yüz yılı devirmiş insan sayısının en yüksek orana ulaştığı yerdir. Yüz yaşındaki ada sakinlerinin sayısı, 187'yi bulmaktadır.

Nüfus Coğrafyasının Kapsamı ve Konusu

- En genel ifade ile nüfusun büyüklüğü, kompozisyonu, mekânsal konfigürasyonu ve nüfus yapısında meydana gelen değişimler, **nüfus coğrafyasının kapsam ve konusunu oluşturmaktadır.**
- *Nüfus yapısının değişimi, üç temel sürece bağlıdır:*
 - ✓ *Doğurganlık (Doğumlar)*
 - ✓ *Ölümlülük (Ölümler)*
 - ✓ *Göç (Nüfusun mekandaki hareketi)*
- ✓ Tümertekin , E. ve Özgüç, N. 2019. Beşeri Coğrafya / İnsan-Kültür-Mekan. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Nüfus Coğrafyası ile Demografi Arasındaki Sınır

- **Demografi**, yöntem olarak, çoğunlukla ölümlülüğün ve doğurganlığın istatistiksel analizlerini konu edinmektedir.
- *Nüfus araştırmaları çalışma alanının şemsiyesi altında duran ve aynı zamanda beşeri coğrafyanın bir alt disiplini olan nüfus coğrafyası, yaklaşım olarak lokasyona ve mekânsal süreçlere ağırlık vererek demografiden ince bir çizgiyle ayrılmaktadır ve nüfusun coğrafi bakımdan incelenmesini benimsemektedir.*
- *Nüfus coğrafyacıları, nüfus karakteristiklerinin mekânsal dağılımlarına ilişkin farklılıkların açıklanmasını merkeze alırken; demograflar, nüfus dağılımları ile ilgilenmekle birlikte, mekânsal konfigürasyona nadiren odaklanırlar.*
- ✓
- ✓ Tümertekin , E. ve Özgüç, N. 2019. Beşeri Coğrafya / İnsan-Kültür-Mekan. İstanbul: Şantay Kitabevi.

Nüfus Coğrafyasının Güncel Araştırma Konuları

- *Bölgesel demografik farklılıklar (nüfusun yaşlanması sorunu, yüksek düzeyli nüfus artış hızının yönetimi, salgın hastalıklar, gıda güvensizliği, vb.)*
- *İç göç ve ikametgah hareketliliği*
- *Uluslar arası göç*
- *Göçmenlerin asimilasyonu, uyum süreçleri, etnik nüfusun/sosyal grupların mekânsal farklılaşması-ayrışması*
- *Sosyal teori ve nüfus süreçleri*
- *Kamu politikaları (pro-natalist ve antinatalist politikalar)*
- *Gelişmekte olan ülkeler arasındaki işgücü akımı*

✓ Tümertekin , E. ve Özgüç, N. 2019. Beşeri Coğrafya / İnsan-Kültür-Mekan. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Demografik Geçiş TÜRKİYE

Fotoğraf: Fatih BREKI NG

Genç nüfustan
duraęan nüfusa

Tarımsal kırsal nüfusun genç nüfus ağırlıklı yapısından, şehirsel toplumlara özgü bütün yaş gruplarının eşit ağırlıkta olduğu kararlı nüfus yapısına dönüşüm, **demografik geçiş** olarak adlandırılmaktadır. **2008** yılı rakamlarına göre, Türkiye genelinde **doğurganlık hızı**, dikkat çekici biçimde düşmüştür. **1960'larda** Türkiye genelinde kadın başına **yüzde 5**, doğu bölgelerde yüzde 9 olan doğurganlık hızı, **2008 yılında** Türkiye genelinde yüzde 1,8'e, doğuda ise yüzde 3'e düşmüştür (2020 yılı yüzde 4,3). Bu rakamlar Türkiye'nin büyük bir **demografik değişim** yaşadığını göstermektedir.

Yaş piramitleri TÜRKİYE

Kaynak: 1923-1994 Demografi Yapısı ve Gelişimi, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1996

Türkiye, nüfus yapısının ne denli büyük bir hızla değişebildiğinin en önemli örnekleri arasındadır.

Sanayi öncesi dönemde, yüksek doğurganlık ve ölümlülük hızları nedeniyle, erken yaş gruplarının yoğun olarak temsil edildiği, aşağıdan yukarıya doğru daralan **piramit biçimli yaş yapıları** oluşmuştur.

Sanayileşmeyle hız kazanan şehirleşme sürecinde, uzun vadede toplam doğurganlık hızları düşmüş, yaşam standardı yükselmiş; daha iyi beslenme, hijyen ve sağlık koşulları sonucunda yaşam süreleri uzamıştır.

Şehirleşme süreciyle desteklenen demografik geçiş, **tüm yaş gruplarının benzer ağırlıklarla temsil edildiği**, kayda değer artış veya azalma sergilemeyen, **silindir biçimli kararlı nüfus yapılarını** şekillendirmektedir.

2050 yılı için yapılan öngörülerde, Türkiye'nin Avrupa ülkelerine benzer bir yaş yapısına sahip olacağı belirtilmektedir. Yakın gelecekte genç/dinamik kuşağın oransal olarak azalıp yerini ileri yaşlardaki nüfus grubunun daha fazla pay sahibi olduğu bir yapıya, demografik fırsat penceresinin kapandığı bir evreye bırakacağı tahmin edilmektedir.

TÜRKİYE'DEKİ NÜFUSUN YAŞ PİRAMİTLERİ (1935-2050).

